

Birgili Muhammed Efendi, *Vasiyyet-name, Dil İncelemesi, Metin, Sözlük, Ekler İndeksi ve Tıpkıbasım*, Hazırlayan: Dr. Musa Duman, İstanbul 2000, R yayımları, 232 + 28 s.

Bu çalışmada, Birgili Muhammed Efendi'nin (970/1562) yılında yazdığı Vasiyyet-name adlı eserin, istinsah tarihi (1095/1683) olan nüshası incelenmiştir.

Vasiyyet-name, Birgili Muhammed Efendi tarafından "herkes faydalansın diye" Türkçe yazılmış, halkı eğitme amacı güden mensur bir eserdir. Klasik Osmanlı Türkçesi dönemine ait olan eserin söz konusu nüshası, harekeli olması bakımından dil çalışmaları için idealdir. İnananlara öğüt tarzında yazılmış fıkıh konulu bu eserin ilk bölümünde, inanç ve ahlakla ilgili konular; ikinci bölümünde ise ilmihal konuları anlatılmıştır. Dili sade olan bu eserin pek çok yazma nüshası bulunmaktadır.

Çalışmada, yazılışından yüz yıl sonra istinsah edilen; hem yazıldığı hem de istinsah edildiği dönem ve çevrenin dil özelliklerine tanıklık etmesi açısından önem taşıyan bu eserin yazıçevriminin ve sözlüğünün verilmesinin yanı sıra, eserin dilbilgisi yönünden incelemiş ve bir ekler dizini hazırlanmıştır.

Kitap, içeriğin özetlendiği bir önsöz ile müellifin ve eserinin tanıtıldığı bir giriş bölümüyle başlar; çalışmada esas alınan nüshanın özelliklerinin anlatıldığı ve dil çalışmaları açısından nüshanın değerlendirilmesinin yapıldığı bölümlerden sonra imla ve fonoloji bölümü yer alır.

Söz konusu yazmadaki ünlü ve ünsüz yazımları; imladaki ikili şekiller ve dönemin imla özelliklerinden sapmaların örneklerle belirtildiği bu bölümü morfoloji bölümü takip eder. Bu bölümde, metinde geçen yapım ekleri; ad ve eylem çekim ekleri incelenir ve bunları ses benzeşmeleri ve uyumlar bölümü takip eder. Metindeki ünlü-ünsüz benzeşmelerinin ardından ünlü-ünsüz değişmelerinin anlatıldığı bölüm yer alır. Kaynaklar bölümünü, çeviriyazı işaretleri ve Arapça konu başlıkları takip eder.

Kitap, Türkçe açıklamaları dipnotlarla belirtilmiş Arapça başlıklı yazıçevrimli metin bölümü; eserin sözlüğü, bir ekler dizini ve eserin tıpkıbasımıyla (1 b – 56 b) son bulur.

Özlem Yiğitoğlu
(İstanbul)